Sportul sub pana scriitorilor

Lecturile de toată ziua, aproape în orice domeniu — de la memorialistică la eseu și de la roman la note de drum — ne procură mereu plăcerea reîntîlnirii cu un subiect iubit : SPORTUL ! Uneori atins doar în treacăt, alteori atacat frontal, domeniul sportiv apare în textele scriitorilor sau publiciștilor cu o ritmicitate care mărturisește indirect prezența — indiscutabil acceptată — a sportului în viața socială a epocii. Opera antologică pe care, periodic, o întreprindem în aceste pagini, cu sîrguință și bucurie, reprezintă reflexul unei permanențe în realitatea modernă. Și nu tăinuim intenția secundară a acestei strădanii : aceea de a deschide apetitul lecturii tuturor celor ce — pasionați de sport — apariția unor pasaje cît de cît „sportive" le-ar putea trezi dorința de a parcurge volumul integral ! Iată de ce le urăm de pe acum : lectură plăcută !

ÎN PERIMETRUL CULTURII SPORTIVE

Un scriitor bucovinean mai puțin cunoscut ni se dezvăluie prin filele sale de jurnal publicate de editura Junimea din Iași sub titlul **„Zilele și umbra mea"** (1976). Este vorba de eseistul **TRAIAN CHELARIU** (1906—1966) care trebuie să fi iubit mult sportul de vreme ce, încă prin 1932, culegea material pentru un studiu intitulat **„Cultura sportivă și corelatul ei psihic"**. Nu știm dacă a ajuns să încheie vreodată acest studiu, dar presupunem că autorul avea multe de spus — și cu folos — după cum reiese din următoarele pasaje de jurnal, datate 11 iunie 1934 :

„Sportul pentru mine este manifestarea concentrată a vieții, la fel cum e și jocul spiritual cel mai pur. Sportul e dans în «spațiu limitator», adică dans obligat să învingă anumite mișcări antagoniste ale spațiului. Doi boxeuri pot fi asemănați cu doi dansatori care își disputâ dreptul de mișcare într-o anumită secțiune a ringului. Echipele antagoniste ale oricărui meci de tenis sau fotbal etc., etc., nu-și disputâ decît același drept de mișcare liberă într-un spațiu limitator.

A denunța sportul ca fiind corupător de moravuri e răutate și ignoranță. Tineretul sportiv, dimpotrivă, e mai puțin corupt decît rafinații ociului și ai viților. Exceptînd faptul că sporturile favorizează o dezvoltare unilaterală a unor organe, sportul cultivă, din contră, în gradul cel mai înalt spiritul de camaraderie și curajul individual pe care se întemeiază orice acțiune loială și bună, deci prin excelență nobilă. Între un om doct și dubios moraliceşte și un sportiv rudimentar, prefer, fără măcar a-i pune în discuție caracterul moral, pe omul sportiv. Sportul e o activitate artistică elementară care elimină automat — bineînțeles, cît timp rămîne sport ! — falsurile și deci impietările de orice natură. De aceea arbitrajul își are așa de mult locul lui în terenul artelor sportive, și unui arbitru i se supun de aceea, fără discuție, echipele combatante. Sportul disciplinează toată energia fizică de care sîntem capabili și o dezvoltă. De aceea a fost totdeuna și va fi totdeauna un indiscutabil și de neînlocuit factor de eugenie umană".

PISCUL TRUDEI CREATOARE

Răbdarea-mi pare forța cea mai naltă.
Sub care forța porților se-nclină :
Ea-i iarba fiarelor,
e-acea rugină
Care sfărîmă-n țăndări
orice Poartă !

Să știi s-aștepți !
Răbdarea ta dezbină
Oțelul,
piatra, —
c-o discretă daltă !
Știu melci plăpînzi,
ce — tăinuit — asaltă
Atolii milenari
și-i fac ruină !

Cunosc puterea strînsă-ntr-o furnică !
Știu forța picăturii care pică !

Dar știu și
Piscul-Trudei-Creatoare,
Încoronat
cu perle de sudoare :
Văd

— în izbînda Cupelor ardente —
Sudoarea plînsă la antrenamente !

TUDOR GEORGE

„O SETE LACOMĂ NE ÎMPINGE SPRE JOC..."

Se spune că atunci cînd a murit mama poetului, **George Gordon Byron** n-a însoțit sicriul pe ultimul drum, ci s-a retras într-o sală a mănăstirii din Newstead și a boxat mai multe runde cu paju! său Rushton. Acesta din urmă povestea că Byron a pus în lovituri toată durerea și tristețea lui... Iată doar o imagine a celui ce avea cultul energiei organice, a celui ce pretindea că **„o sete lacomă ne împinge spre joc"**. Cercetînd personalitatea autorului „Rătăcirilor lui Childe Harold", ELENA TACCIU rezervă un capitol întreg **„vocației aventurii"** la Byron, întemeiată pe dragostea sa pentru acțiune. Deși infirm, fugosul romantic englez exercită asupra trupului său un travaliu aspru, spartan, prin exerciții fizice drastice și regim alimentar draconic, căutînd proporții de efeb, prin măsurarea zilnică a taliei. Într-o epocă mai curînd potrivită carnavalului, el preferă boxul, înotul, scrima, călăria, cursele cu jockey.

În **„Aventura lui George Gordon Byron"** (Ed. Cartea Românească, 1977), **Elena Tacciu** ni-l aduce mai aproape pe poet, într-un scurt portret sportiv :

„Urînd și disprețuind sedentarismul, biruitor în lupta cu excesul ponderal al adolescenței, iubind exercițiile fizice și călătoria, în pofida inconfortului celei din urmă, Byron îmbrățișează la început forma primară a aventurii, aceea sportivă. Prestigiul performerilor, constantă altfel britanică, îl va stimula în lecțiile de box, pe care i le predă celebrul în epocă Jackson, îmbrăcat în tunică de mătase roșie, cu dantelă albă și ciorapi de mătase. Cel mai bun scrimeur al vremii, Angelo, îl va deprinde cu minuirea impecabilă a floretei. Înotul, prin care studentul de la Cambridge își va compensa infirmitatea stîrnind admirația colegilor, se va încununa prin remarcabile recorduri precum traversarea Hellespontului în anul 1809, care-l încintă «mai mult decît orice altă glorie politică, poetică sau oratorică», cum afirmă o scrisoare".

BALONUL OVAL LA PROBA CAUSTICITĂȚII

Unul dintre cei mai caustici gazetari români și-a reunit în volum parte din mușcătoarele cronichete cu care ne-a delectat în paginile revistelor „Gazeta literară", „Contemporanul" sau „Săptămîna". Așa ne-am reîntîlnit cu hîtrul **MIHAI POPESCU** într-o zi cînd vremea ne îndemna **„Să vorbim despre..."** (Editura Eminescu, 1977). Tabletele din volum se cheamă, printre altele, și **„Fotbal"**, **„Box"**, **„Automobil"** sau **„Tauromahie"**. Am ales pentru rememorare, din notațiile fostului sportiv, bucata **„Rugby"** :

„S-ar părea că jocul cu balonul oval n-ar fi agreat, deoarece mai tot omul este amator de fotbal și auzind de rugby cei mai mulți strîmbă din nas. Cam așa par a sta lucrurile la prima vedere. Privite însă mai îndeaproape, și îndeosebi nu pe terenul de sport, fără prea multă greutate bag de seamă că unul mai abitir ca altul joacă rugby. Spre a-i depista însă, spre a le remarca măiestria, este absolut trebuitor să cunoaștem cît de cît ceva din regula jocului. Astfel, trebuie să se știe că la rugby pentru ca mingea să ajungă înainte trebuie dată înapoi. O pasezi în urmă, deoarece dacă o trimiți înainte cazi în greșeala denumită „en avant", ceea ce constituie o abatere și în consecință se sancționează. Deci, obligatoriu, balonul trebuie dat înapoi, pentru ca să înainteze omul cu el în brațe. De aici spectaculoasele deschideri „pe linia de treisferturi", ca să vorbim în termeni de specialitate.

Trebuie să se știe, de asemenea, că dacă ești în posesia mingii, ești vulnerabil. Poți fi placat, poți fi făcut zob, partea adversă avînd voie să întreprindă orice spre a te opri din ceea ce ai de gînd și spre a te deposeda de balon. De aci acele faze bărbătești ale jocului, în care ți se pare că echipierul cu care s-a dat de pămînt niciodată nu se va mai ridica în picioare. Toate bușelile ți se pot întîmpla, însă, numai atunci cînd ești în posesia mingii. Nu o ai, este ca și cum n-ai fi pe teren și nimeni, sub pedeapsă, n-are voie să se apropie de tine. Astfel, deși ești în joc, te afli în situația cucoanelor și nu poți fi atins nici măcar cu o floare.

Și mai trebuie știut ceva : atunci cînd se comite o greșeală se dă grămadă, adică ambele echipe, față-n față, unii îndărătul altora, împingîndu-se în forță, își disputâ mingea cu o presiune de mii de kilograme, care îți înmoaie oasele și te lichefiază.

Cunoscînd cele de mai sus, să părăsim stadionul și să observăm ce se întîmplă uneori în viață. Cuiva, de bună seamă mai mare, i se trasează o sarcină, și, deodată, găsindu-se în posesia balonului, știindu-se vulnerabil, cunoscînd că poate fi placat, tovarășul se transformă într-un veritabil jucător de rugby. Degrabă cheamă pe cineva dintre subalterni și... pasează îndărăt sarcina. Cel ce a primit-o, de asemenea jucător de clasă, spre a nu se putea atinge nimeni de el, apelează la unul din subalternii domniei sale, căruia îi trasează sarcina și uite așa are loc, în toată splendoarea ei, deschiderea pe linia de treisferturi. Pe parcurs, se întîmplă ca unii, mai slabi jucători, să nu-și dea seama că nu joacă balonul, să nu știe că reținîndu-l sînt vulnerabili, sau, foarte rar, este drept, să intenționeze să-l paseze înainte, de unde, precum am aflat, o gravă greșeală. Atunci iarăși, precum știm, se dă grămadă, adică se convoacă... o ședință unde, e drept, nu la presiunea kilogramelor de la rugby, kilograme care înmoaie oasele, ci la alte presiuni se frămîntă problema, după care jocul continuă. Trecînd peste faptul că la grămadă balonul este disputat cu strășnicie iar la ședință fiecare nu știe ce să facă ca să scape de sarcină, uite așa, observînd acestea toate te cuprinde mirarea față de mulțimea jucătorilor de rugby, necunoscători ai acestui joc, care însă îl practică cu o deosebită măiestrie".

FEBRA ARENEI ÎN ZONA CARAIBILOR

Pentru **MIRCEA RADU IACOBAN**, iubitorii sportului nu au nevoie de recomandări. Prezența prozatorului ieșean în literatura sportivă, ca și în emisiunile sportive audio-vizuale, pentru a nu aminti și piesa sa „Fotbal" (jucată la Teatrul Giulești) — contribuie la integrarea sa în ceea ce cu mîndrie numim cultura sportivă. Iată că și în recenta sa operă, o carte cu însemnări de călătorie : **„Razna prin trei continente"** (Editura Eminescu, 1977). Iacoban nu uită impresiile de ordin sportiv și consacră una din tabletele sale jocului care sugerează oricărui român oina: **base-ballul.**

„Sportul care a sedus Americile nu-i altceva decît o oină sofisticată, doldora de înfloriturî tropicale. În Antile (titlul de campioană mondială n-a părăsit zona Caraibilor de vreo 16 ani), base-ball-ul deține rang de instituție națională. Luni, marți, miercuri, joi, vineri, simbătă, duminică : de la Pinar del Rio și pînă la Santiago, cale de peste 1 300 km, odată cu lăsarea serii s-aprind reflectoarele, începe rotirea de elice a bastoanelor și s-aude pocnetul înfundat al mingii capturate în mănușa-căuș. Stadioanele (intrarea e gratuită) sînt arhipline, iar publicul, venit cu mîncare de acasă, soarbe cafeluțe negre-negre și amare-amare, turnate din termosuri enorme în cești miniaturale de către fete cu fustițe minuscule și picioare de Miss Univers. Nimeni nu trăiește gifiit minutele meciului, fiindcă base-ball-ul *e joc gospodăresc : un meci ține de la 3 la 5 ore, dacă nu și mai mult. O faimoasă partidă (între Azucareros și Matanzas) a totalizat 25 de* innings *(reprize); în medie, un inning durează 15 minute. Meciul se consideră încheiat doar în momentul în care una dintre echipe deține avantajul minim de o carrera. Teoretic vorbind, partida poate dura pînă la ieșirea jucătorilor la pensie de bătrînețe... Cei patru arbitri (negri, îmbrăcați în negru) scutură din cînd în cînd, cu batistuțe albe și imaculate, zgura așternută pe cele patru plăci de piatră ce constituie bazele de plecare și — ades — de revenire. Arbitrul principal deține și ingrata sarcină de a aprecia și hotărî instantaneu dacă mingea expediată în forță de către* pitcher-ul *advers a îndeplinit condițiile regulamentare și putea fi altoită cu bastonul tumefiat al jucătorului aflat la „bătaie". Zborul mingii este meteoric și, de cele mai multe ori, între lansare și decizia arbitrului nu încape răstimpul unui sughiț. Eeeiii ! — țipă arbitrul cînd mingea a fost „bună" :* bola ! ! *și* curba ! ! *— strigă publicul, atunci cînd răuvoitoarea bilă albă s-a abătut cu un micron de la traiectoria ideală. Decizia luată cu asemenea rapiditate este, din toate punctele de vedere, inatacabilă. Între protejarea de mingile-proiectil, arbitrii poartă măști ca personajele picturilor rupestre din Val-Camonica și Kari Taguei ; la piept, un fel de scut cu bretele îi preschimbă în acordeoniști de picnic. Minute în șir, pe teren nu se petrece mai nimic ; ori mingea a fost* bola, *ori bastonul n-a întîlnit-o, ori a întîlnit-o și a fost* aut *(ciudat : aici, autul se numește... fault !), ori* pitcher-ul *se consfătuiește cu* bateadorii, *ori se schimbă jucătorii, ori... ori... În acest răstimp, în tribune copiii meșteresc avioane de hîrtie și le aruncă în teren, părinții pufăie din havane și-și sorb sorbitura de cafea. Clipele de explozie se declanșează atunci cînd mingea, lovită, se află în zbor și jucătorii caută să ajungă la o nouă bază înainte ca bolidul alb să le taie calea. Aaaaa ! ! — țipă tribunele, apoi, repede, totul reintră în normal. Aceasta-i enorma deosebire dintre* base-ball *și fotbal : în timp ce sportul rege te ține cu sufletul la gură 90 de minute din 90, febleţea stadioanelor din America Centrală presară momentele de încordare într-un lung* salsa *(sos) de* camarone".

Pagină realizată de Victor BĂNCIULESCU